

Mijn ziel tot rust...

Psalm 131

Laatdienst 3 februari 2013

Voorganger: Gonny Loman

Jaarthema: Liederen van hoop en wanhoop

Korte inleiding op psalm 131

Het is een korte psalm, psalm 131 mijn ziel tot rust...

Het koor zingt de psalm zoals dat in de abdij gebeurt, in de vertaling van Ida Gerhardt.

Als koorgebed zingen monniken en nonnen naar elkaar toe, ...naar God toe...

Elke dag opnieuw, iedere gebedstijd opnieuw... De psalm van dat uur, die dag...

De tekst wordt niet gezocht bij de dag en gevoel; het ritme van de psalmen is bepalend,

wat zegt de schrift mij... , durf ik mij te laten gezeggen door deze psalm..?

die in de berijmde versie van het liedboek zo klinkt:

*o Heer er is geen trots in mij
ik houd mijn hart van hoogmoed vrij,
ik zoek niet met een waanwijs oog
naar wat te groot is en te hoog.*

*Heb ik mijn ziel niet naar uw wil
gevoegd in vrede, mild en stil,
zoals het pas gespeende kind
troost in zijn moeders armen vind?*

*Gespeend en toch getroost, zo laat
mijn ziel zich leiden door Gods raad.*

Psalm 131 (Ida Gerhardt)

*Heer, niet verheft zich mijn hart,
mijn ogen vermeten zich niet.
Ik begeef mij niet in wat te groot is,
te wonderbaarlijk voor mij.
Neen, bedaren liet ik, verstillen mijn ziel
als een kind bij zijn moeder geborgen;
als dat kind zo voel ik mijn ziel.
Dat Israël wachte de Heer,
van thans tot in eeuwigheid.*

Overweging

Psalm 131, een lied van David. De psalm roept een liefelijk beeld op:

de zuigeling, verzadigd en argeloos de moedermelk nog op de lippen, in slaap gesukkeld; het is vertederend.

Meerdere vertalingen vandaag: de gezogen versie van Ida Gerhardt, zopas de Staten vertaling op de voorkant van de liturgie; de vrije vertaling van Oosterhuis, straks.

Waarom die oude taal, op de voorkant in oude letters; vraagt u zich wellicht af?

Waarom meerdere vertalingen?

Nu, om aan te geven dat vertalen moeilijk is, keuzes maken,

en de oude vertaling staat naar mijn mening een woord dat de psalm tekent:

dat oude woord: gespeend: 'mijn ziel is als een gespeend kind in mij...'

Dat woord is in alle nieuwe vertalingen verdwenen.

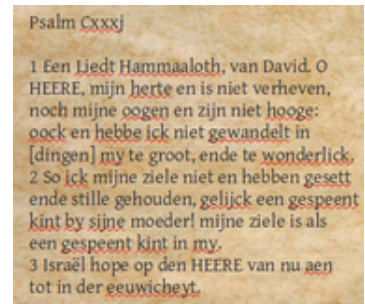
Is het woord gespeend soms afgeschaft?? Ja blijkbaar, althans in mijn taalbesef lijkt dat zo.

Als ik in het woordenboek kijk dan staat het er nog steeds in en dit is de betekenis:

van de speen of borst afwennen, niet meer zogen; het begeerde onthouden.

Hier valt het lieflijke beeld van de verzadigde zuigeling pardoos in duigen.

Een gespeend kind is een kind dat zich niet meer aan de moederborst mag verzadigen.

Het beeld dat in de psalm wordt opgeroepen is dus ingewikkelder dan het zich liet aanzien.
Het gaat niet alleen om verzadiging, maar ook om gemis.
Een verlangen is vervuld, maar een opdracht is gegeven.
Voortaan en gaandeweg steeds meer, zal een er zelfstandigheid gevergd worden,
geen moeiteloze afhankelijkheid.
De moeder is er wel, maar niet alleen als levensbron, als voedster
maar ook als de gene die het kind gemakkelijke bevrediging ontzegt.
Niet meer de voedster, maar de opvoedster.

Als ik daarover doordenk (wat toch wel de bedoeling zal zijn) kom ik tot verrassende consequenties.
Want het gaat in de psalm om de verhouding van de ziel tot God.
Nou ja, de ziel, ...meer mijn zijn... mijn hele zijn, ...mijn zelf...
En dan God, Elohim, de Eeuwige, de Komende... Die zich aan mijn controle onttrekt...
die het verbum, ...'gebeuren'... woord... met mijn wezen vervoegt.
Die Naam, onuitsprekelijk, ...die zegt; 'ik zal er zijn' .

Er is een neiging in alle religiositeit om op te gaan in de godheid, mezelf daarin te verliezen,
me te laven aan de presentie van de Ander (met hoofdletter) of het Andere.
Daarbij past het beeld, de metafoor van het zuigende het gezoogde kind,
rustend verzadigd aan de borst van zijn moeder;
maar het beeld van het gespeende kind, het kind rustend bij de moeder, de borst ontwend,
dat beeld verbiedt me om op te gaan in de godheid, om me daarin te verliezen.
Na en naast gestild verlangen komt eigen zelfstandigheid.
Psalm 131 is een vervolg op psalm 130: uit de diepte roep ik...

De psalm wordt aan David toegeschreven.
Zolang ik nog naïef dacht, psalm 131 , dat is zo'n liefje, kwam het me bijna humoristisch voor.
David de vader des vaderlands, de krachtiger krijger, vergeleken bij een zoet slapende zuigeling.
Maar het is niet zo simpel want in vers 1 staat wat zijn imago bedreigt;
namelijk grootheidswaan, zelfoverschatting , ...
En daarvan zegt het gedicht, de psalm;
ik heb mijn wezen tot rust gebracht, mijn ziel gerustgesteld, als een gespeend kind.
m.a.w. Ik weet wat ik mis, wat mij ontzegt word, wat ik (ouderwets gezegd) moet derven.
Maar ik weet ook wat mij te doen staat, wat mij is opgelegd...
Gaan, ... de wereld in... in vrede... in de verwachting van Gods toekomst...
Vrij, verantwoordelijk, gedragen... gespeend en getroost, maar ook op eigen kracht...

Over meditatie.

Soms gebeurt het wonder zomaar.

Je zit op een bankje in de duinen, en zomaar ineens valt alles van je af. Al je zorgen, je angsten, je hoop en verlangens; het doet er niet meer toe. Je zit, je bent je bewust van de wind, de wolken, een vogel die voorbij vliegt, en dat is alles wat er is.
Zo'n moment is een groot geschenk. Voor even ben je wie je bent.

Het kan ook zijn dat je voor een schilderij staat in een museumzaal. Je bekijkt stil en gefascineerd het werk van een oude meester, en plotseling voel je een alles omvattende ruimte in jezelf ontstaan. Een ruimte waarin je je verbonden voelt met al het zichtbare en onzichtbare. Je denkt niet meer, je beschouwt alleen nog, zonder oordeel, zonder doel. Je voelt je goddelijk.

Of je zit in de kerk. Het licht valt door gebrandschilderd glas naar binnen, het gewelf waarin je je bevindt dijt uit, de stilte wordt bijna tastbaar. En ineens voel je je wonderlijk sterk verbonden met de mensen om je heen, ervaar je een band met mensen over de hele wereld, met de generaties die je voorgingen en de generaties die na je zullen komen. Je bent onderdeel van een onmetelijk groot geheel.

Of je luistert naar muziek. De spanning in de harmonieën herinnert je aan de moeite en de stroefheid in je eigen bestaan. Het is een troost om te merken dat je niet de enige bent die het leven als een worsteling ervaart. En als je dan hoort hoe de wringende dissonanten zich oplossen, hoe het goed komt, kan het zomaar gebeuren dat je, zonder nog iets te hoeven denken, een diepe vrede ervaart.

Dergelijke ervaringen laten zich niet afdwingen, het zijn goddelijke geschenken.

Wel kun je een houding ontwikkelen waarmee je meer ontvankelijk wordt voor het ervaren van die goddelijke vonk. Door je open te stellen, door stil te durven zijn. Door met regelmaat domweg te gaan zitten en zonder enige verwachting of oordeel te ervaren wat zich op dat moment, hier en nu, aan je voordoet.
Dat kun je meditatie noemen, als je er perse een naam aan wilt geven.
Zoals er een kerk is waar je naar toe kunt gaan als je verbondenheid met het grote geheel zoekt, zo is er een

stille plek in jezelf die je altijd en onder alle omstandigheden kunt binnengaan wanneer je wilt zijn wie je bent, wanneer je voeling zoekt met je goddelijke bron.

Anton Bruckner schreef in 1869 het motet Locus Iste voor de inwijding van een bidkapel in de kathedraal van Linz. Het lied zou net zo goed geschreven kunnen zijn om ons eraan te herinneren dat we een gewijde ruimte met ons meedragen waar we altijd weer in kunnen terugkeren.

*Locus iste a Deo factus est,
a Deo factus est in aestimabile sacramentum, irreprehensibilis est.*

*Deze plaats is door God gemaakt,
door God is hij gemaakt tot een hoog te schatten heiligdom,
hij is onberispelijk.*

Teunis van der Zwart